

arkivrapport

Fornlämning Västerljung 167:1. Västerljungs kyrka 2:1, Västerljungs socken, Trosa kommun, Södermanlands län. Arkeologisk förundersökning.

Lars Norberg

Sammanfattning

Sörmlands Arkeologi AB har den 24, 25 & 31 oktober år 2016 utfört en arkeologisk förundersökning i anslutning till fornlämning Västerljung 167:1 belägen i Västerljungs socken, Trosa kommun, Södermanlands län. Förundersökningen utfördes eftersom Trosa församling planerar att anlägga en ny parkeringsyta i anslutning till fornlämningen, vilken är registrerad som en jordbegravning. Västerljung 167:1, som upptäcktes i samband med en arkeologisk utredning år 1993, var belägen strax intill kyrkogårdsmuren strax söder om Västerljungs kyrka. Syftet med förundersökningen var att fastställa och beskriva fornlämningens datering, karaktär, komplexitet och omfattning. Vidare skulle det klargöras om ytterligare lämningar förekom inom området. Förundersökningsytan uppgick till drygt 361 m². Inget av arkeologiskt intresse påträffades.

Inledning

Trosa församling avser att anlägga en parkeringsplats inom ett område direkt söder om kyrkogården och har ansökt om tillstånd för ingrepp i fornlämning Västerljung 167:1. Fornlämningen är registrerad som en jordbegravning, vilken upptäcktes i samband med en arkeologisk utredning år 1993. Med anledning av detta fattade länsstyrelsen i Södermanlands län beslut om att en arkeologisk förundersökning skulle utföras.

I enlighet med länsstyrelsens beslut (1st dnr 431-3138-2016) har Sörmlands Arkeologi AB utfört en arkeologisk förundersökning inom rubricerat område (bilaga 1-4). Fältarbetet genomfördes 2016-10-24, 2016-10-25 & 2016-10-31. Projektledare samt fält- och rapportansvarig var Lars Norberg, verksam som arkeolog på Sörmlands Arkeologi AB.

Syfte & målsättning

Syftet med förundersökningen var att fastställa och beskriva fornlämningens datering, karaktär, komplexitet och omfattning. Vidare skulle det klargöras om ytterligare lämningar förekom inom förundersökningsområdet.

Genomförande

Inledningsvis öppnades 246 m², det vill säga knappt 70 procent av ytan med grävmaskin och fyllnadsmassor grävdes bort skiktvis. Då fornlämning 167:1 identifierades i form av en mörkfärgning avbröts schaktningen och ytan rensades för hand. Därefter undersöktes den förmodade jordbegravningen som en sluten kontext. Slutligen schaktades delar av förundersökningsområdet ned i syfte att säkerställa att inga ytterligare anläggningar förekom inom området.

Den öppnade ytan samt identifierade strukturer/anläggningar dokumenterades med RTK GPS och beskrevs i text. Vidare dokumenterades arbetet löpande med digitalkamera (bilaga 5).

Resultat

Området för den planerade parkeringen utgjordes innan förundersökningen av en närmast plan yta i form av en vårdad gräsmatta. I väster fanns en mindre asfalterad parkeringsplats och i norr gränsade området mot kyrkogårdsmuren. I öster fanns en mindre byggnad av tegel vilken tidigare har fungerat som transformatorstation. Utöver det genomkorsades den norra respektive den södra delen av förundersökningsområdet av två parallella elledningar.

Vid rensning av schaktet påträffades en ett par kritpipsskaft, yngre rödgods av 1700-1800-talstyp samt en del av en profilerad tegelsten och en halv hästsko. Föremålen framkom i fyllnadsmassor i form av mörkbrun matjord. Under det 0,2-0,3 meter tjocka matjordsskiktet vidtog ett 0,05-0,1 meter tjockt gråbrunt siltigt lager med inslag av småsten. Därefter följde gul till gulvit sandig och grusig morän.

I schaktets östra del, cirka 0,2-0,3 meter ned, identifierades en något oregelbunden, drygt två meter lång och en meter bred mörkfärgning. Läget och formen överensstämde med en viss överlappning med Västerljung 167:1 (bilaga 4). Även här påträffades ett par handsmidda spikar samt en hästskosöm vid rensning. Mörkfärgningen, som var cirka 0,05-0,1 meter djup, hade en något otydlig begränsning och saknade tydliga nedgrävningskanter. Undergrunden utgjordes av gul sandig och grusig morän. Mörkfärgningen, det vill säga fornlämning 167:1, avfärdades efter undersökning som en naturligt svacka vilken fyllts med matjord.

Vid den efterföljande slutavbanningen kunde det konstateras att det i den ursprungliga markytan fanns ytterligare små och större ojämnheter, vilka jämnats ut med fyllnadsmassor i form av matjord med mera. Utöver enstaka lös-fynd från historisk tid noterades inget av arkeologiskt intresse.

Bilagor

Bilaga 1. Utdrag ur Sverigekartan med förundersökningens belägenhet markerad. Skala 1:1 000 000.

Bilaga 2. Utdrag ur Terrängkartan med förundersökningens belägenhet markerad. Skala 1:50 000.

Bilaga 3. Utdrag ur fastighetskartan & FMIS (161025) med förundersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Bilaga 4. Utdrag ur fastighetskartan & FMIS (161025) med förundersökningsområdet markerat. Skala 1:200.

Bilaga 5. Fotodokumentation

Referenser

Johansson, Åke. 1993. *Kyrkskolan*. Västerljungs socken, Trosa kommun, Södermanland. Arkeologisk utredning. *RAÄ UV Stockholm rapport 1993:92*. Stockholm.

Administrativa uppgifter

Projektnummer Sörmlands Arkeologi AB: 1618

Länsstyrelsens dnr: 431-3138-2016

Tid för fältarbetet: 2016-10-24 - 2016-10-25 & 2016-10-31

Personal: Lars Norberg

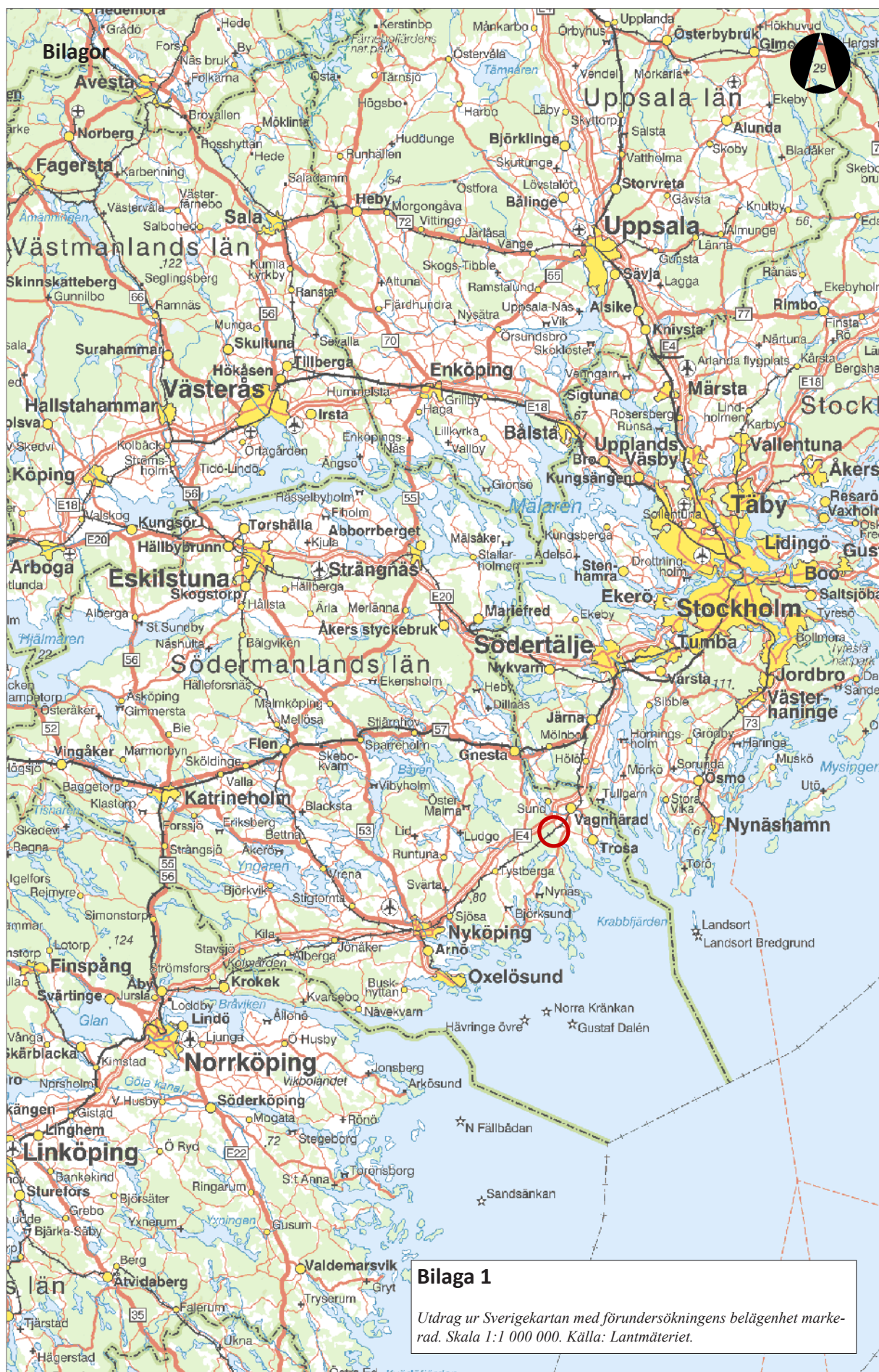
N (X) 641019,03 E (Y) 6533950,49

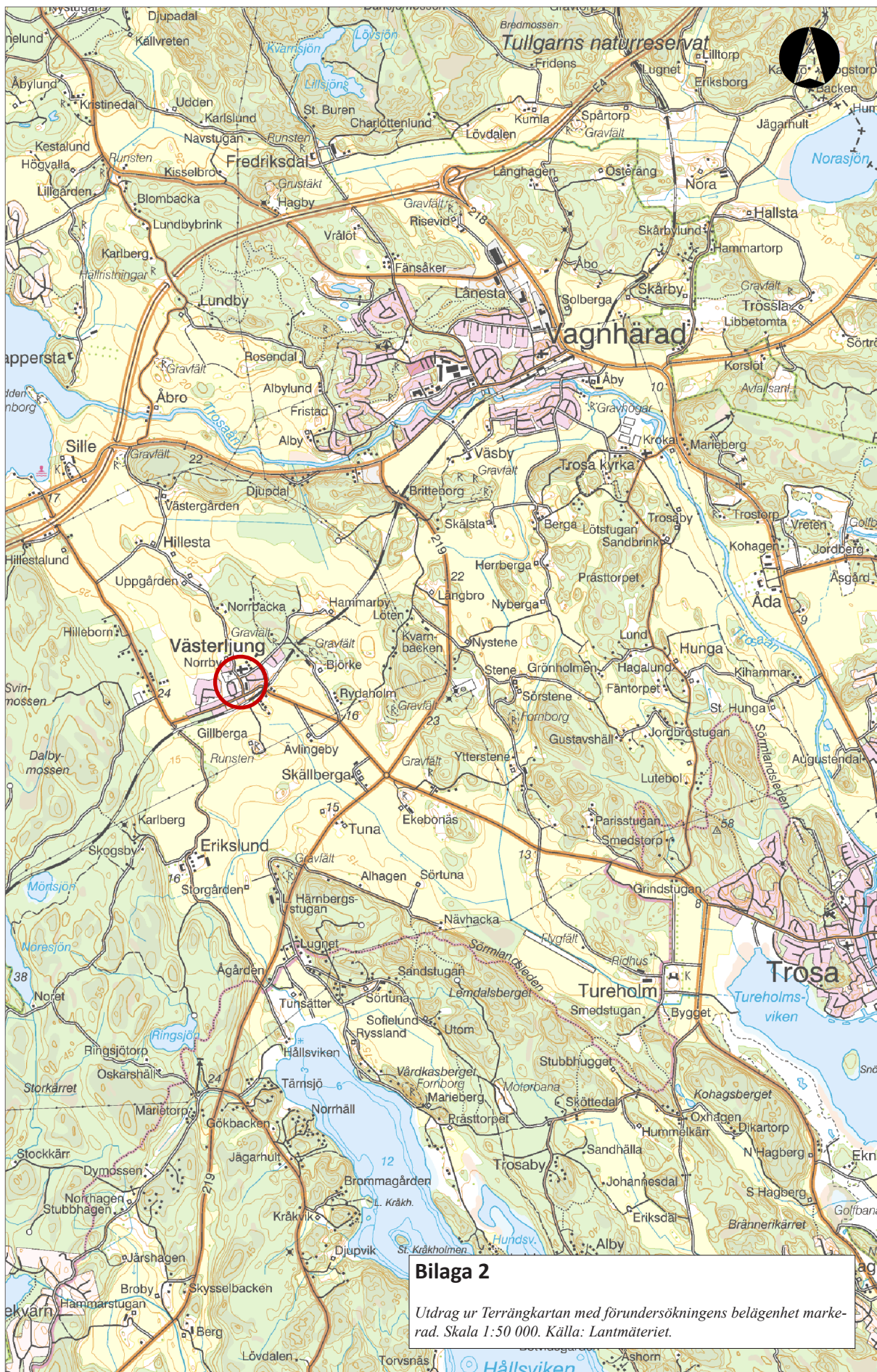
Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

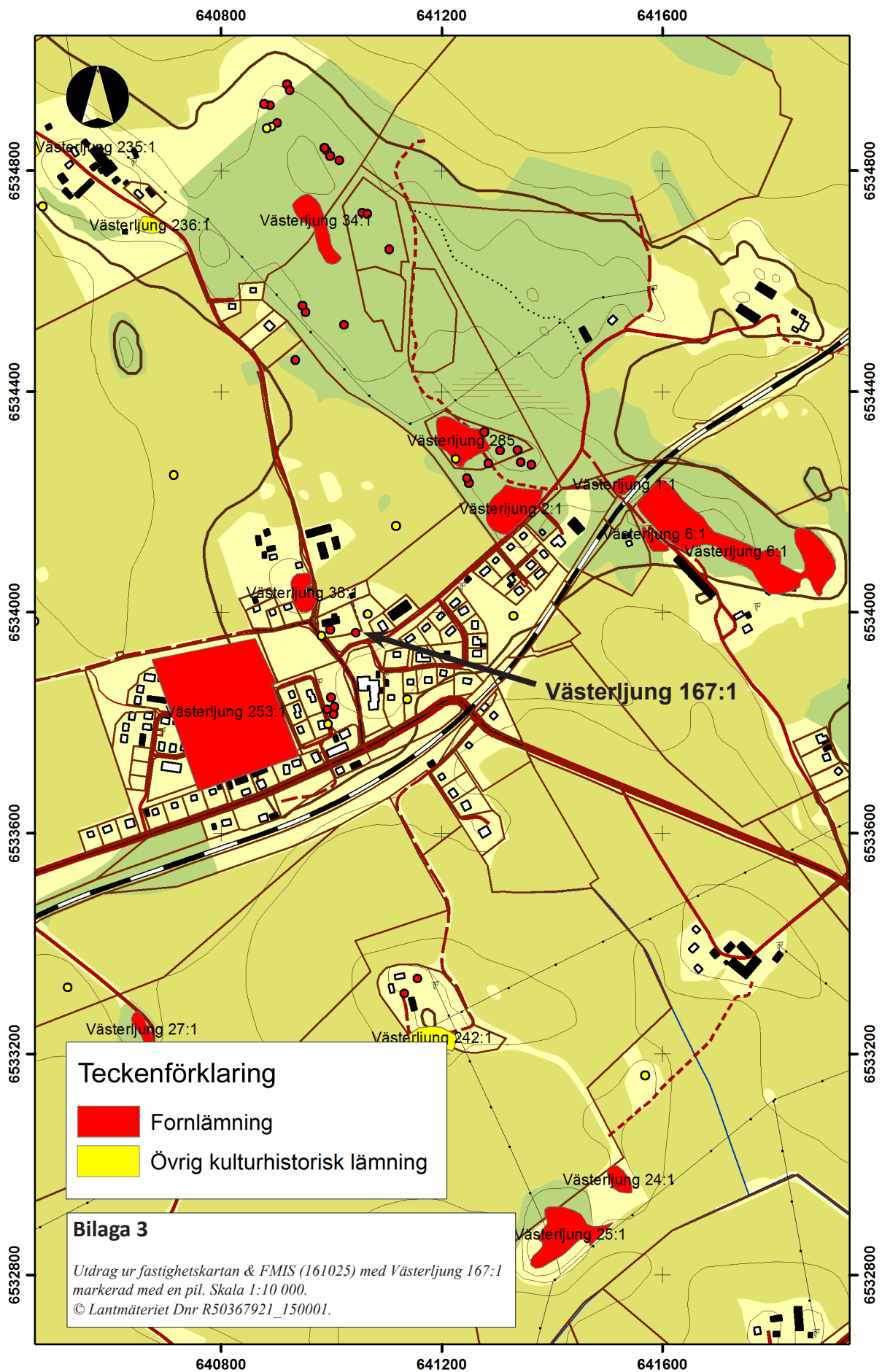
Höjdsystem: RH 2000

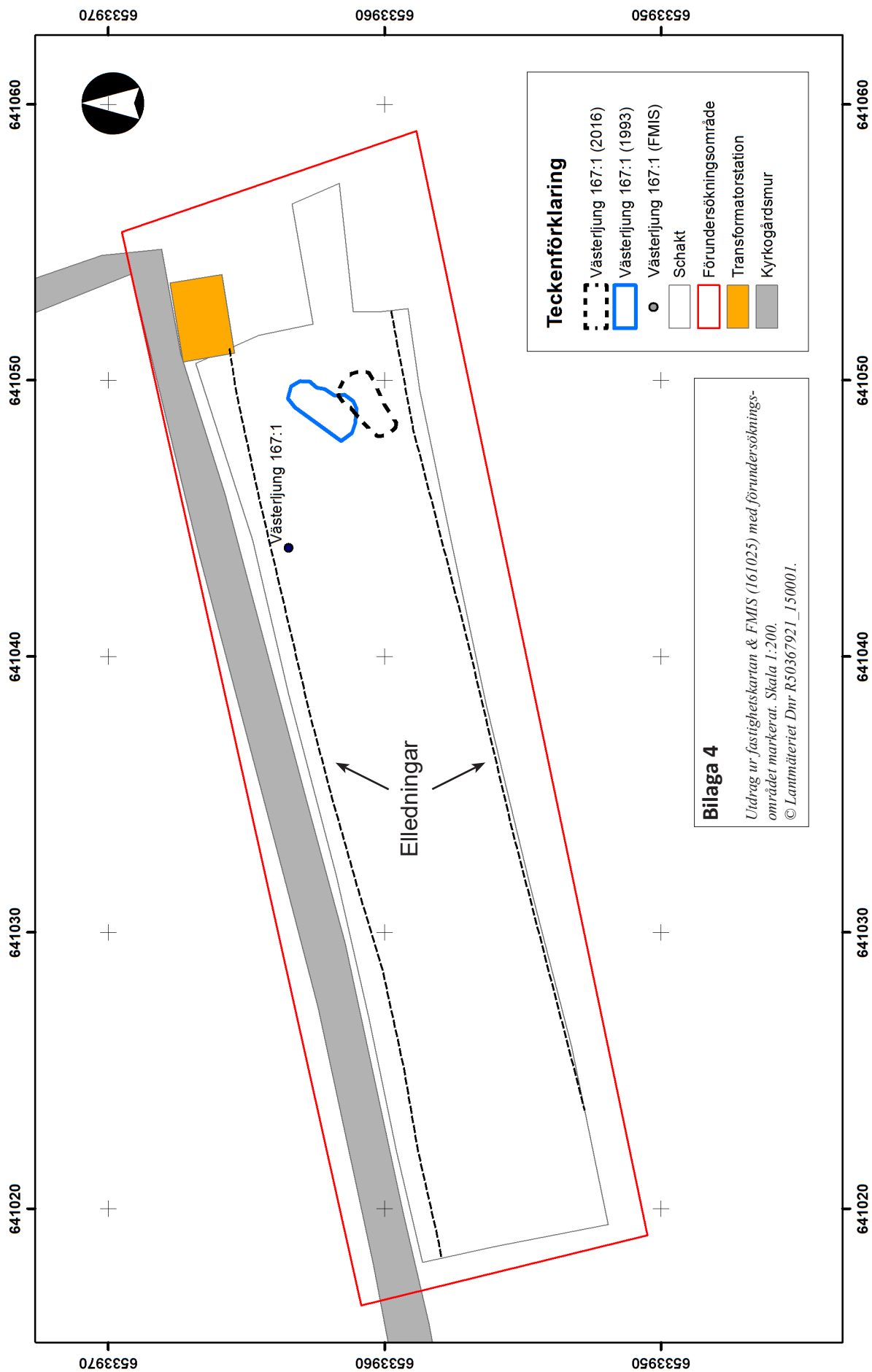
Förundersökt yta: Ca 246 m² av 361 m²

Digital dokumentation förvaras hos Sörmlands Arkeologi AB i väntan på meddelande från ATA angående rutiner för leverans av digitalt material. Inga fynd tillvaratogs.

Bilaga 5. Fotodokumentation

Västerljungs kyrka. Förundersökningsområdet var beläget intill och framför kyrkogårdsmuren. Foto mot norr: Lars Norberg 2016, Sörmlands Arkeologi AB.

Förundersökningsområdet utgjordes av ytan mellan gångvägen och mursträckningen. Foto mot västnordväst: Lars Norberg 2016, Sörmlands Arkeologi AB.

Förundersökningschaktet efter den inledande avbanningen. Foto mot västnordväst: Lars Norberg 2016, Sörmlands Arkeologi AB.

Västerljung 167:1 synlig som en svag mörkfärgning (röd pil). Foto mot väster: Lars Norberg 2016, Sörmlands Arkeologi AB.

Västerljung 167:1 efter undersökning. Nedgrävningen visade sig bestå av en naturlig svacka utan tydliga nedgrävningskanter. Foto mot sydväst: Lars Norberg 2016, Sörmlands Arkeologi AB.

Förundersökningsschaktet i samband med slutavbaning. Foto mot väster: Lars Norberg 2016, Sörmlands Arkeologi AB.